

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye ve Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluklarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Erciyes University Medical Faculty Students for Self-Learning and Online Learning

Zeynep BAYKAN* (ORCID: 0000-0001-9450-985X)

Serpil POYRAZOĞLU** (ORCID: 0000-0001-8392-2518)

Mevlûde Yasemin AKŞEHİRLİ SEYFELİ* (ORCID: 0000-0002-7492-7891)

*Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kayseri, TÜRKİYE

**Medine Sağlıklı Yaşam Merkezi, Kocasinan İlçe Sağlık Müdürlüğü, Kayseri, TÜRKİYE

Sorumlu Yazar: Zeynep BAYKAN, E-Posta: zebaykan@yahoo.com

Özet

Amaç: Bilgi ve iletişim teknolojilerinde özellikle internette yaşanan hızlı gelişim eğitim alanında da etkisini göstermiştir. Öğrenme artık eğitim kurumları ile sınırlı değildir. Yaşadığımız pandemi süreci de bunu göstermiştir. Günümüzde “kendini geliştirme” ve “yaşam boyu öğrenme” becerilerine sahip bireyler, hızla değişimlere ayak uydurup toplumun gereksinimlerini karşılayabilmektedir. Çalışmada Erciyes

Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin kendi kendine öğrenmeye ve çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluklarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmanın verileri Ocak 2021’de toplanmıştır. Dönem 1’de 218 (%57.8), Dönem 2’de 159 (%47.0), Dönem 3’de 87 (%26.7), Dönem 4’de 51 (%16.5), Dönem 5’de 156 (%54.2) ve dönem 6’da 62 (%21.2) öğrenci çalışmaya katılmıştır. Anket formu google anketi olarak hazırlanmış ve linki öğrencilerle paylaşılmıştır. Anket formu altı demografik soru, kendi kendine öğrenmeye hazır bulunuşluk (KKÖH) ve çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk (ÇİÖH) ölçeklerinden oluşmaktadır. KKÖH ölçeği, 40 maddeli ve 5’li likert tipi bir ölçektir. Üç alt ölçekten oluşmaktadır. KKÖH bütününden alınacak en düşük puan 40, en yüksek puan ise 200’dür. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin olarak 150’den yüksek puanların özyönetimli öğrenme hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek olduğunu gösterdiği belirtilmiştir. ÇİÖH

ölçeği beş farklı boyutta yer alan 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipindedir. Verilerin istatistiksel analizinde aritmetik ortalama, ortanca ve yüzdelik hesapları, Kruskall Wallis varyans analizi, Mann Whitney U testi ve kategorik değişkenler arasında fark olup olmadığını değerlendirmek için Ki Kare analizi kullanılmıştır. Ölçek puanları arasındaki ilişki durumu Spearman Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Öğrencilerin KKÖH puan ortalamaları $163,7 \pm 17,4$ (min:89-max:200); ÇİÖH puan ortalamaları $65,4 \pm 11,4$ (min:19-max:90) dür. Cinsiyetleri ve sınıfları ile ölçek puanları arasında anlamlı fark olmadığı

Künye: Baykan Z, Poyrazoğlu S, Akşehirli Seyfeli MY. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye ve Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazırbulunuşluklarının Değerlendirilmesi. Tıp Eğitimi Dnyası. 2023;22(67):29-43

görülmüştür ($p>0.05$). Tüm öğrencilerin %22.0'nın kendi kendine öğrenmeye hazırbuluşluk düzeyi için kesim puanı olarak kabul edilen 150 puanın altında olduğu tespit edilmiştir. Madde sayılarına göre ağırlıklandırılmış puanlamada kendi kendine öğrenme ölçeğinin "İsteklilik" alt ölçeğinden alınan puan en yüksektir. Kendi kendine öğrenme ölçeği maddeleri içinde en düşük puanı zamanımı iyi kullanırım ve yönetme becerilerim iyidir maddesi almıştır. Çevrimiçi öğrenme ölçeğinde madde sayılarına göre ağırlıklandırılmış puanlamada "özüdümlü öğrenme" alt ölçeğinden alınan puan en yüksektir. Bu ölçeğin maddeleri içinde en düşük puanı alan madde çevrimiçi öğrenirken diğer çevrimiçi faaliyetlerden (anlık mesajlaşma, internette dolaşma) dolayı dikkatim dağılmaz olmuştur. Öğrenciler, öğretim yöntemleri içinde %44.7 ile yüzyüze eğitimi, %10,4'le online eğitimi ve %44,1 ile hibrit eğitimi tercih ettiklerini söylemiştir. Tercih ettikleri öğretim yöntemleri ile KKÖH puanları arasında fark yokken ÇİÖH puanları arasında anlamlı fark olup yüz yüze öğrenmeyi tercih eden öğrencilerin puanları daha düşük bulunmuştur ($p<0.001$).

Sonuç: Öğrencilerimizin %80'inin kendi kendine öğrenmeye hazırbuluşlarının yüksek olduğu ve çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluklarının olduğu görülmüştür. Ancak öğrencilerimizin düşük puan aldıkları alanların belirlenerek bu konularda rehberlik edilmesi faydalı olacaktır.

Abstract

Aim: *The rapid development in information and communication technologies, especially on the internet, has also shown its effect in the field of education. Learning is no longer limited to educational institutions. The pandemic process we have gone through has also shown this. Today, individuals who have the skills of "self-development" and "lifelong learning" can quickly keep up with the changes and meet the needs of the society. In the study, it was aimed to evaluate the readiness of Erciyes University Faculty of Medicine students for self-learning and online learning.*

Methods: *The research is a descriptive study. The data of the study were collected in January 2021. 218 (%57.8) in term one, 159 (%47.0) in term two, 87 (%26.7) in term three, 51 (%16.5) in term four, 156 (54.2%) in term five and 62 (%21.2) in term six students participated in the study. The survey form was prepared as a google survey. The link was shared with the students. The questionnaire form was consisted of six demographic questions, self-learning readiness and online learning readiness scales. The self-learning readiness scale is a 40-item 5-point Likert-type scale. It consists of three subscales. The lowest score to be taken from the whole of scale is 40, and the highest score is 200. Regarding the items in the scale, it was stated that scores higher than 150 indicate a high level of self-directed learning readiness. The online learning readiness scale consists of 18 items in five different dimensions. The scale is five-point Likert type. In the statistical analysis of the data, arithmetic mean, median and percentile calculations, Kruskal Wallis analysis of variance, Mann Whitney U test were used. Chi-square analysis were used to evaluate whether there was a difference between categorical variables. The relationship between scale scores was evaluated with Spearman Correlation analysis.*

Results: *The students' mean self-learning readiness scores were 163.7 ± 17.4 (min:89-max:200) and the mean of online learning readiness score was 65.4 ± 11.4 (min:19-max:90). It was observed that there was no significant difference between their genders, classes and scale scores ($p>0.05$). It was determined that %22.0 of all students were below 150 points, which is considered as the cut-off point for self-learning readiness level. In scoring weighted according to the number of items, the score obtained from the "Willingness" subscale of the self-learning scale was the highest. The lowest score among the items of self-learning scale were "I use my time well" and "my management skills are good". In the online learning scale weighted scoring according to the number of items, the score obtained from the "self-directed learning" subscale was the highest. While the item with the lowest score among the items of this scale was "I was not distracted by other online activities (instant messaging, surfing the Internet).*

Conclusions: *It has been observed that %80 of our students have high self-learning readiness and readiness for online learning. However, it would be beneficial to determine the areas where our students have low scores and to guide them on these issues.*

GİRİŞ

Kendi kendine öğrenme, öğrenenin sorumluluğu üstelendiği, kendisinin neyi, nasıl, nerede ve ne zaman öğreneceğine karar verdiği bir yaklaşımdır. Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı olup yirmi birinci yüzyılın gerektirdiği temel becerilerindedir. Bilginin hızla çoğalması ve bilgilerin kısa sürede güncelliğini yitirmesi kendi kendine öğrenmeyi zorunlu kılmaktadır. Kendi kendine öğrenmede öğrenen, öğrenme hedeflerini ve stratejilerini belirlemeli, kaynakları kullanma ve başarısını değerlendirme şekline karar vermeli, motivasyonunu yönetip sürdürmelidir. Bunları gerçekleştirebilmek için öğrenen eğiticinin yardımına ve yönlendirmesine ihtiyacı duyar. Eğitici, öğrencilerin kendi düşüncelerinin farkına varmasına, stratejik davranmasına ve motivasyonunu doğru yönlendirmesine yardımcı olmalıdır (1,2,3).

Kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluk “bireyin kendi kendine öğrenmesi için gerekli olan tutum, yetenek ve kişisel özelliklere sahip olma potansiyeli” olarak tanımlanmaktadır. Kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluğa sahip olanlar, kendi kendine öğrenmeye yönelik doğru tutum ve zihniyete sahiptir (4). Öğrencilerin öğrenme sorumluluklarını almaya ne kadar hazır olduklarının bilinmesi hem eğiticiler hem de öğrenciler açısından önemlidir. Eğitici açısından öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi, bu alandaki gereksinimlerin tanımlanmasına, öğrencilere bu gereksinimlerini karşılarken izleyecekleri yolda rehberlik edilmesine olanak sağlar. Öğrencilerin bilgi sahibi olması da kavramı daha kapsamlı biçimde anlamalarına ve bir öngörü oluşturmalarına imkan sağlayarak kendi öğrenme gereksinimleriyle stratejilerini belirlemesine yardımcı olur.

Kendi kendine öğrenme, son yıllarda eğitimde araştırılan alanlardan biridir. Ancak dünyadaki durumun aksine Türkiye’de kendi kendine öğrenme üzerine yeterli düzeyde araştırma olmadığı görülmektedir. 2017 tarihli Mehmet Eroğlu’nun Türkiye orjinli makale ve tezleri

incelediği çalışmasında 2007 öncesi bu konudaki çalışma sayısının çok az olduğu; çalışmaların daha çok son on yılda yapıldığı izlenmiştir (5). Literatüre bakıldığında Ülkemizde sağlık alanında kendi kendine öğrenmeyle ilgili çalışmaların daha çok hemşirelik öğrencilerinde yapıldığı gözlenmektedir (2,6-9). Tıp fakültesi öğrencilerinde kendi kendine öğrenme alanında yapılan birkaç çalışmaya rastlanmıştır (10-12). Oysaki Dünya’da tıp öğrencilerinde bu konuda yapılan çalışmalar bulunmaktadır (13-21). Sonuçta dünyada çok araştırılan konulardan olan kendi kendine öğrenmeyle ilgili Türkiye’de tıp öğrencilerinde yapılan araştırma sayısının sınırlı olduğu değerlendirilmiştir.

İletişim ve bilgi alanında yaşanan hızlı gelişim eğitim alanında etkisini, öğrenmenin eğitim kurumlarıyla sınırlı olmaması şeklinde göstermektedir. Yaşanan koronavirüs pandemi süreci de bunu göstermiş ve hızlandırmıştır. Her geçen gün çevrimiçi öğrenme ortamları ön plana çıkmaktadır. Çevrimiçi öğrenme, öğrenenle eğiticinin farklı ortamlarda olduğu, öğrencinin eğitici ve diğer öğrencilerle iletişim kurmak ve öğrenme materyallerine ulaşmak için bilgisayar teknolojilerini kullandığı bir öğrenme sürecini ifade etmektedir (22). Bu ortamlarda öğrencilerin kendi öğrenme sürecini planladığı, gerektiğinde düzenlemeler yaptığı ve eğitim süreci boyunca kendini motive ettiği kendi kendine öğrenme becerilerinin olması yüz-yüze öğrenme ortamlarından biraz daha önemlidir. Öğrenenler açısından daha fazla çaba, motivasyon, yönlendirme ve öz kontrol gerektirmektedir. Çevrimiçi öğrenme faaliyetlerinin başarıya ulaşmasında etkili olan değişkenlerden biri de öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşluk seviyeleridir (23). Bu nedenle çevrimiçi öğrenme uygulamalarının başarılı olması için de öğrencilerin hazırbulunuşlukları değerlendirilmelidir.

Türkiye’de koronavirüs pandemisi nedeniyle yükseköğretimde 2020 bahar döneminin tamamen uzaktan eğitimle gerçekleştirilmesine

karar verilmiş ve 2020-2021 eğitim öğretim döneminde birçok fakültede olduğu gibi tıp fakültelerinde de özellikle teorik eğitimler uzaktan gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada acil uzaktan öğretimin yapıldığı günlerde Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin kendi kendine öğrenme ve çevrimiçi öğrenmeye yönelik hazırbulunuşlukların değerlendirilerek, buna etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı-kesitsel çalışma olan araştırmanın evrenini Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesine kayıtlı 377 birinci sınıf, 338 ikinci sınıf, 326 üçüncü sınıf, 310 dördüncü sınıf, 288 beşinci sınıf ve 292 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Toplam 1041 prelinik ve 890 klinik öğrencinin hepsine ulaşılması hedeflenmiştir. Araştırma sonunda birinci sınıftan 218 (%57.8), ikinci sınıftan 159 (%47.0), üçüncü sınıftan 87 (%26.7) dördüncü sınıftan 51 (%16.5), beşinci sınıftan 156 (%54.2) ve altıncı sınıftan 62 (%21.2) toplam 733 katılımcı çalışmaya dahil olmuştur. Anket formu altı demografik soru (sınıf, yaş, cinsiyet, kolay ulaşılabilir bilgisayar varlığı, Mart 2020'den önce online kurslara/eğitilere/sertifika programlarına katılma durumu ve COVID-19 sürecinde (okullar kapandıktan sonra) online kurslara/eğitilere/sertifika programlarına katılma durumu) ile iki ölçekten (kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluk ölçeği ve çevrimiçi öğrenmeye hazırbulunuşluk ölçeği) oluşmuştur. Anket, google anket formunda hazırlanmıştır. Çalışma hakkında bilgi veren bir mesajla çalışmanın anket linki öğrencilerle öğrenci temsilcileri vasıtasıyla whatsapp üzerinden Ocak 2021'de paylaşılmıştır. Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Çalışma için Erciyes Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay (Karar No: 2017/270) ve kurumdan yazılı izin alınmıştır. Ölçeklerin kullanılması için izin alınmıştır.

Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Ölçeği (KKÖHÖ): Fisher ve ark tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği 2004 yılında Kocaman ve arkadaşları tarafından hemşirelik öğrencilerinde yapılmıştır (24,25). Türkçeleştirilen ölçek orijinal ölçekteki gibi kendini yönetme, öğrenme isteği ve kendini kontrol etme olarak adlandırılan üç faktörde toplanmaktadır. “Beni hiç tanımlamıyor” (1), “beni biraz tanımlıyor”, “kararsızım”, “beni iyi tanımlıyor” ve “beni çok iyi tanımlıyor” (5) ifadeleri arasında değişen Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği üzerinde işaretlenmektedir. Fisher ve ark'nın geçerlik güvenilirlik çalışmaları sonuçlarına göre KKÖHÖ ve alt ölçeklerinin cronbach alfa katsayısı tüm ölçekte 0.92; kendini yönetme alt ölçeğinde 0.86; öğrenmeye isteklilik alt ölçeğinde 0.85 ve kendini kontrol etme alt ölçeğinde 0.83 olarak belirlenmiştir (24). Ölçeğin Türkçe formunda yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının sonucunda ise bu değerler sırasıyla 0.94, 0.87, 0.86, 0.88 olarak gerçekleşmiştir (25). Ölçekten alınabilecek puan 40 ile 200 arasındadır. Alınan puanlar artıkaça hazırbulunuşluk düzeyi artmaktadır. 150'nin üstündeki puanların, kendi kendine öğrenme hazırbulunuşluk düzeyinin yüksek olduğunu; 150 ve altındaki puanların ise düzeyin düşük olduğunu gösterdiği belirtilmiştir (24,26).

Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ölçeği (ÇİÖHÖ): Hung, Chou, Chen ve Own tarafından geliştirilmiş ve Yurdugül H ve Sırakaya D tarafından Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır (27,28). Ölçek beş farklı boyutta yer alan 18 maddeden oluşmaktadır. Alınacak minimum puan 18 maksimum puan 90'dır. Ölçek beşli likert tipindedir. Hiç katılmıyorum (1), tamamen katılıyorum (5) olacak şekilde puanlanmaktadır. Boyutları: bilgisayar ve internet özyeterliği (3 madde), özgüdümlü öğrenme (5 madde), öğrenen kontrolü (3 madde), öğrenme için motivasyon (4 madde) ile çevrimiçi iletişim özyeterliğidir (3

madde). Bilgisayar ve internet özyeterliği bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma alanındaki yeterliğine ilişkin inancını yansıtmaktadır. Öz-güdümlü öğrenme çevrimiçi öğrenme bağlamında, bireyin öğrenme ihtiyaçlarını ve hedeflerini belirleyebilmesini, öğrenme için gerekli olan kaynakları saptayabilmesini ve uygun öğrenme stratejilerini seçip kullanabilmesini yansıtmaktadır. Öğrenen kontrolü bu bağlamda öğrencinin kendi öğrenme sürecini yönetebilmesini; öğrenme için motivasyon bireyin öğrenme konusundaki istekliliğini yansıtmaktadır. Çevrimiçi iletişim özyeterliği de çevrimiçi öğrenme bağlamında bireyin iletişim kurma konusundaki yeteneğine ilişkin inancını yansıtmaktadır. ÇÖHBÖ'nün alt boyutlarından ve ölçeğin genelinden alınan puanların yükselmesi, çevrimiçi öğrenmeye yönelik yüksek düzeyde hazırbulunuşluğu göstermektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanarak yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının sonucunda cronbach alfa değerleri alt ölçekler için sırasıyla 0.92, 0.84, 0.85, 0.80, 0.91 olarak gerçekleşmiştir (28). Tablo 2'de ÇİÖH alt ölçeğinin özellikleri verilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22.0 for Windows (SPSS Inc., Chicago, IL,USA)

kullanılmıştır. Kategorik değişkenler sayı ve yüzde; sürekli değişkenler aritmetik ortalama, standart sapma, ortanca, %25-%75 çeyreklik değerleri olarak verilmiştir. Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğu Kormogrow Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılım göstermediği için ikili grupların karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi, çoklu grupların karşılaştırılmasında Kruskal Wallis Varyans analizi yapılmıştır. Kendi kendine öğrenme hazırbulunuşluk düzeyi ile çevrimiçi öğrenmeye hazırbulunuşluk arasında ilişki durumu Spearman Korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Kesim noktasına göre gruplandırma yapıldıktan sonra kategorik değişkenler arasında fark olup olmadığı Ki Kare analizi ile değerlendirilmiştir. $p < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Ölçek ve alt ölçekler için Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır.

BULGULAR

Sosyodemografik Veriler

Toplam 733 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.6 ± 2.7 yıldır. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin verilerin dağılımı Tablo 1' de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyodemografik Özellikleri ile İlgili Sorulara Verdikleri Cevapların Dağılımı (%)

Özellikler	Sayı (n)	%
Sınıf (n=733)		
Birinci	218	29.7
İkinci	159	21.7
Üçüncü	87	11.9
Dördüncü	51	6.9
Beşinci	156	21.3
Altıncı	62	8.5
Cinsiyet (n=727)		
Kadın	416	57.2
Erkek	311	42.8
Kolayca ulaşılabilecekleri bilgisayar (n=729)		
Var	632	86.7
Yok	97	13.3

Mart 2020'den önce online kurslara/eğitilere/sertifika programlarına katılma durumu (n=731)		
Katıldım	119	16.3
Katılmadım	612	83.7
COVID 19 sürecinde (üniversiteler kapandıktan sonra) online kurslara/eğitilere/sertifika programlarına katılma durumu (n=730)		
Katıldım	411	56.3
Katılmadım	319	43.7
Öğretim yöntemleri içinde en çok tercih ettikleri format (n=727)		
Yüzyüze	328	45.1
Online	76	10.5
Hibrit	323	44.4

Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırbulunuşluk

Bu çalışmada kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluk ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri 0.925 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin Cronbach's Alpha değerleri, kendini yönetme

alt ölçeği için 0.866; öğrenmeye isteklilik alt ölçeği için 0.805 ve kendini kontrol etme alt ölçeği için 0.844'tür. Öğrencilerin KKÖHÖ ve alt ölçeklerinden aldıkları puanların dağılımı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Alt Ölçeklerden Alınan Puanların Dağılımı

	Ortalama ±SD	Medyan (%25-%75 persentil)	Min-Max
KKÖHÖ	163.7±17.4	165.0 (153.0-176.0)	89.0-200.0
Kendini yönetme alt ölçeği	50.1±7.6	51.0 (46.0-56.0)	18.0-65.0
İsteklilik alt ölçeği	50.8±5.6	52.0 (47.0-55.0)	28.0-60.0
Kendini kontrol etme alt ölçeği	62.8±7.0	63.0 (58.0-68.0)	35.0-75.0

Madde sayılarına göre ağırlıklandırılmış puanlamada “İsteklilik” alt ölçeğinden alınan puan en yüksektir. Bunu sırasıyla “kendini kontrol etme” alt ölçeği ve “kendini yönetme” alt ölçeği takip etmiştir.

Öğrencilerin %22.0'ı, kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeyi için kesim noktası olarak kabul edilen 150 puanın altında puan almıştır. Preklinik öğrencilerin (ilk üç sınıf) %20.7'si 150 puanın altında alırken klinik öğrencilerde (4., 5. ve 6. Sınıf öğrencileri) bu oran %24.2 olmuştur. Ancak fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (Fisher ki kare p=0.309). Öğrencilerin KKÖH ölçeğinde maddelere verdikleri puanların dağılımında ortalama puanı 4.00'ın altında olan ölçek maddeleri kendini yönetme alt ölçeğinde “Problemleri bir plan içerisinde çözerim (3.97)”, “Zamanımı iyi

kullanırım (3.37)”, “Yönetme becerilerim iyidir (3.82), “Zamanımı çok titiz planlarım (3.17)”, “Her şeyin nedenini bilmek isterim (3.96)” olmuştur. İsteklilik alt ölçeğinde “Yeteneklerime inancım yüksektir (3.90)”, “Bilgi arama konusunda yeteneğime güvenirim (3.79), “Çalışmaktan hoşlanırım (3.73)” dır. Kendini kontrol etme alt ölçeğinde de “Öz disiplinim vardır (3.87)”, “Sistemli birisiyim (3.85)”, “Bilgiye kendi kendime ulaşabilirim (3.77) ve “Yaşamım kendi kontrolümdedir (3.97)” olmuştur. Ölçek içinde en yüksek ortalaması olan madde “Kendi karar ve eylemlerimden kendim sorumluyumdur (4.58)” olmuştur. Medyan değerlerine bakıldığında tüm ölçekte “Zamanımı iyi kullanırım “ve “Zamanımı çok titiz planlarım” maddeleri 3.00'da kalmıştır.

Çevrimiçi Öğrenmeye Hazırbulunuşluk

Öğrencilerin ÇİÖHÖ puan ortalamaları
65.4±11.4 (min:19-max:90) olup,

alt ölçeklere almış oldukları ait puanların dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin ÇİÖHÖ ve Alt Ölçeklerden Aldıkları Puanların Dağılımı

	Ortalama ±SD	Medyan (%25-%75 persentil)	Min-Max
ÇİÖHÖ	65.4±11.4	66.0 (58.0-73.0)	19.0-90.0
Bilgisayar ve internet özyeterliği	10.8±3.0	11.0 (9.0-13.0)	6.0-15.0
Öz-güdümlü öğrenme	19.8±3.1	20.0 (18.0-22.0)	6.0-25.0
Öğrenen kontrolü	10.1±2.7	10.0 (8.0-12.0)	3.0-15.0
Öğrenme için motivasyon	14.6±3.3	15.0 (13.0-17.0)	4.0-20.0
Çevrimiçi iletişim özyeterliği	10.1±3.1	10.0 (8.0-12.0)	3.0-15.0

Madde sayılarına göre ağırlıklandırılmış puanlamada “özgüdümlü öğrenme” alt ölçeğinden alınan puan en yüksektir. Bunu sırasıyla “öğrenme için motivasyon”, “bilgisayar ve internet özyeterliği” takip etmektedir. En düşük ağırlıklandırılmış puanlama “öğrenen kontrolü ve “çevrimiçi iletişim özyeterliği” alt ölçekleridir.

Öğrencilerin ÇİÖHÖ maddelerine verdikleri puanların dağılımında ortalama puanı 4.00'ın altında olan ölçek maddeleri incelendiğinde bilgisayar ve internet özyeterliği alt ölçeğinin tüm maddelerinde dördün altındadır. “Microsoft Office Programlarının temel işlevlerini (Word, Excel ve PowerPoint) kullanmada kendime güvenirim (3.46), “Çevrimiçi öğrenme yazılımlarını nasıl kullanacağım konusunda sahip olduğum bilgime ve becerime güvenirim (3.36)”, “Çevrimiçi öğrenmede bilgiye ulaşma sürecinde interneti kullanma konusunda kendime güvenirim (3.94)” bulunmuştur. Öz güdümlü öğrenme alt ölçeğinde “Zamanı iyi yönetirim (3.48)” maddesi düşüktür. Öğrenen kontrolü alt ölçeğinde de tüm maddeleri 4.00'ın altındadır. “Çevrimiçi ortamda kendi öğrenme sürecimi yönlendirebilirim (3.69)”, “Çevrimiçi öğrenirken diğer çevrimiçi faaliyetlerden (anlık mesajlaşma, internette dolaşma) dolayı dikkatim dağılmaz (2.66)” ve “İhtiyaçlarıma göre çevrimiçi öğretim materyallerini tekrar ettim (3.73)” dir. Öğrenme için motivasyon alt

ölçeğinde “Çevrimiçi ortamda öğrenmeye yönelik güdülerim vardır (3.71)”, “Çevrimiçi ortamda hatalarımdan ders alırım (3.84)” ve “Çevrimiçi ortamda düşüncelerimi diğerleri ile paylaşmayı severim (3.94)” maddeleri düşük bulunmuştur. Çevrimiçi iletişim özyeterliği alt ölçeğinde de tüm maddeler 4.00 ortalamasının altındadır. “Diğerleri ile etkili iletişim kurmak için çevrimiçi araçları (e-mail, tartışma ortamları) kullanma konusunda kendime güvenirim (3.38)”, “Yazılı iletişimde kendimi ifade etmede (duygular ve espri) kendime güvenirim (3.61)”, Çevrimiçi tartışma ortamlarında soru yöneltmekte kendime güvenirim (3.13)”dir. Bu ölçekte özgüdümlü öğrenme ölçeğinin maddelerinden olan “Öğrenme performansım konusunda daha yüksek beklentilerim vardır (4.20)” en yüksek ortalaması olan maddedir. Bu ölçekte medyayı 3.00 olan maddeler “Çevrimiçi öğrenme yazılımlarını nasıl kullanacağım konusunda sahip olduğum bilgime ve becerime güvenirim”, “Çevrimiçi öğrenirken diğer çevrimiçi faaliyetlerden (anlık mesajlaşma, internette dolaşma) dolayı dikkatim dağılmaz”, “Çevrimiçi ortamda düşüncelerimi diğerleri ile paylaşmayı severim”, “Diğerleri ile etkili iletişim kurmak için çevrimiçi araçları (e-mail, tartışma ortamları) kullanma konusunda kendime güvenirim” ve “Çevrimiçi tartışma ortamlarında soru yöneltmekte kendime güvenirim” olmuştur.

KKÖH ve ÇİÖH Puanlarına Etki Eden Faktörler

özelliklerine göre ölçeklerden almış oldukları puanların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4 ve 5'te katılımcıların sosyodemografik

Tablo 4. Sosyodemografik Özelliklere Göre KKÖH ve Alt Ölçeklerden Alınan Puanların Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	KKÖH			
	Medyan (%25-%75 çeyreklik)			
Cinsiyet	Kendini Yönetme	Öğrenmeye İsteklilik	Kendini Kontrol Etme	KKÖH
Erkek	50 (45-55)	51 (47-55)	64 (58-68)	165 (153-175)
Kadın	51 (46-56)	52 (48-55)	63 (58-68)	166 (153-176)
p	0.485	0.414	0.462	p=0.616
Sınıf				
Birinci	51 (47-56)	53 (49-56) ^a	64 (59-68)	169 (155.75-177)
İkinci	50 (44-55)	50 (46-55) ^b	64 (59-69)	165 (150-175)
Üçüncü	52 (47-57)	51 (47-55) ^b	63 (59-67)	166 (153-177)
Dördüncü	49 (45-54)	51 (45-55) ^b	64 (56-68)	162 (149-173)
Beşinci	50 (44-55)	50.5 (47-55) ^b	63 (57.25-68)	163 (150-175)
Altıncı	50 (46.75-57.25)	50 (46.75-54.25) ^b	62.5 (57-68)	161.5 (151.75-177.50)
p	0.113	0.002	0.685	p=0.225
Kolayca ulaşılabilecekleri bilgisayar varlığı				
Var	51 (46-56)	52 (47-55)	64 (58-69)	166 (153-176)
Yok	49 (44-55)	51 (47-55)	62 (56-67)	161 (149-174)
p	0.061	0.821	0.012	p=0.045
2020 Mart ayından önce online kurslara/eğitime/sertifika programlarına katılma durumu				
Katıldım	52 (48-57)	52 (48-56)	65 (59-70)	170 (156-181)
Katılmadım	50 (45-55)	51 (47-55)	63 (58-67)	165 (152-175)
p	0.014	0.019	0.003	p=0.003
COVID sürecinde (üniversiteler kapandıktan sonra) online kurslara/eğitime/sertifika programlarına katılma durumu				
Katıldım	52 (46-56)	52 (48-55)	64 (58-69)	168 (154-178)
Katılmadım	49 (44-55)	50 (46-55)	63 (58-67)	162 (150-174)
p	0.002	0.008	0.018	p=0.001
Öğretim yöntemleri içinde en çok tercih edilen format				
Yüzyüze	51 (45-55.75)	52 (48-55)	63 (57-67) ^a	165 (150-175)
Online	51.5 (44-56)	49.5 (44-54.75)	65 (59-69.75) ^{a,b}	165 (150-180.5)
Hibrit (yüzyüze ve online eğitimin birlikte yürütüldüğü)	50 (46-56)	51 (48-55)	64 (59-69) ^b	166 (154-177)
P	0.671	0.072	0.027	p=0.356

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre ÇİÖH Alt Ölçeklerinin Puan Dağılımı

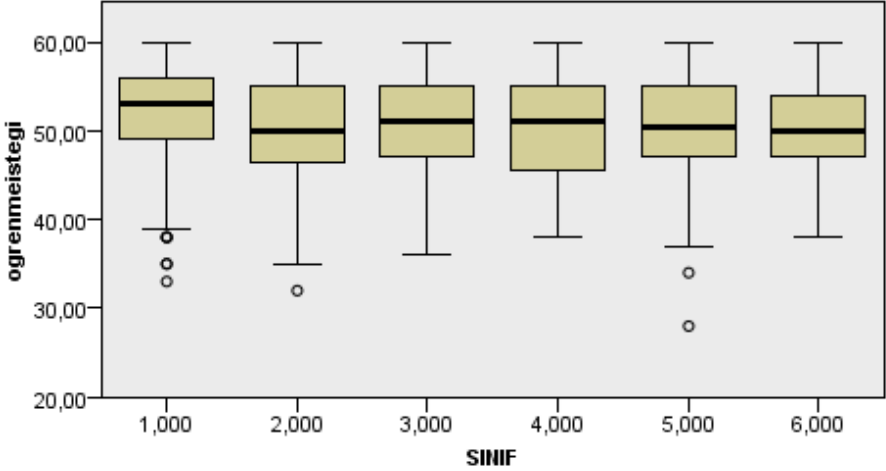
Sosyodemografik Özellikler		Medyan (%25-%75 çevrelik)					
Cinsiyet	Bilgisayar ve İnternet Öz yeterliliği	Özgüdümlü Öğrenme	Öğrenen kontrolü	Öğrenme İçin Motivasyon	Çevrimiçi iletişim Öz yeterliliği	ÇİÖH	
Erkek	11 (9-14)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (13-17)	10 (8-13)	66.0 (58-74)	
Kadın	11 (9-13)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (13-17)	11 (8-12)	65 (58-72.75)	
	p	0.007	0.008	0.623	0.360	0.006	p=0.227
Sınıf							
Birinci	11 (8-13)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (12-17)	10 (8-12)	65.0 (57.75-73)	
İkinci	11 (8-13)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (13-18)	10 (7-13)	65.0 (57-74)	
Üçüncü	11 (9-14)	20 (18-22)	10 (8-12)	16 (13-17)	10 (8-13)	66.0 (59-73)	
Dördüncü	12 (9-14)	19 (18-22)	11 (8-13)	15 (13-17)	11 (9-13)	66.0 (58-77)	
Beşinci	11 (9-13)	20 (18-22)	11 (9-13)	15 (13-17)	10 (9-12)	67.0 (61-73)	
Altıncı	11 (9-13)	19 (17-22)	10 (8-11.25)	15 (12-17.25)	11 (9-12)	64.5 (58-75.25)	
	p	0.198	0.807	0.060	0.817	0.411	p=0.722
Kolayca ulaşılabilecekleri bilgisayar varlığı							
Var	11 (9-13)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (13-17)	10.5 (8-13)	66.5 (59-74)	
Yok	9 (7-11)	19 (17.5-22)	9 (8-11)	14 (12-16)	9 (7-11)	62.0 (53-68.5)	
	p	<0.001	0.148	<0.001	<0.001	<0.001	p<0.001
2020 yılı Mart ayından önce online kurslara/egitimlere/sertifika programlarına katılma durumu							
Katıldım	12 (10-15)	20 (19-22)	11 (9-13)	16 (13-18)	11 (10-14)	69.0 (62-77)	
Katılmadım	11 (9-13)	20 (18-22)	10 (8-12)	15 (12.25-17)	10 (8-12)	65.0 (57-73)	
	p	<0.001	0.120	<0.001	0.050	<0.001	p<0.001
COVID sürecinde (üniversiteler kapandıktan sonra) online kurslara/egitimlere/sertifika programlarına katılma durumu							
Katıldım	11 (9-13)	20 (18-22)	11 (9-12)	15 (13-17)	11 (9-13)	67 (61-75)	
Katılmadım	10 (8-13)	19 (18-22)	10 (8-12)	14 (12-16)	10 (7-12)	63 (55-71)	
	p	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	<0.001	p<0.001
Öğretim yöntemleri içinde en çok tercih edilen format							
Yüzyüze	10 (8-13) ^a	20 (18-22)	9 (7-11) ^a	14 (11-16) ^a	10 (7.25-12) ^a	62 ^a (53-71)	
Online	11.5 (9-14) ^b	20 (18-23)	12 (10-14) ^b	16.5 (14-18.75) ^b	12 (10-14) ^b	70.5 ^b (64-79.75)	
Hibrit (yüzyüze ve online eğitimin birlikte yürütüldüğü)	12 (10-13) ^b	20 (18-22)	11 (9-12) ^c	15 (14-17) ^c	11 (8-13) ^c	67 ^b (61-75)	
	p	<0.001	0.102	<0.001	<0.001	<0.001	p<0.001

Öğrencilerden kolayca ulaşılacakları bilgisayarları olanların, Mart 2020'den önce ve sonra online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılanların KKÖHÖ puanları daha yüksektir ($p<0.05$).

Öğrencilerden kolayca ulaşılacakları bilgisayarları olanlar, Mart 2020'den önce ve sonra online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılanlarla eğitim yöntemi olarak online/hibrit eğitimi tercih edenlerin

ÇİÖHÖ puanları daha yüksektir ($p<0.05$).

KKÖH alt ölçeklerinin puan dağılımında sınıflarına göre alt ölçek puanları karşılaştırıldığında tek anlamlı fark sınıflara göre öğrenme istekliliği alt ölçeğinde bulunmuştur ($p=0.002$). Birinci sınıfların isteklilik alt ölçek puanı diğer tüm sınıflardan yüksek bulunmuştur. Sınıflara göre öğrenme istekliliği puan dağılımı Şekil 1'de gösterilmiştir

Şekil 1. Sınıflara Göre Öğrenme İstekliliği Puan Dağılımı

Öğrencilerin kendine özel ya da kolaylıkla ulaşabileceği bir bilgisayar varlığına göre alt ölçek puanları değerlendirildiğinde onların kendini kontrol etme alt ölçek puanları olmayanlardan yüksek bulunmuştur ($p=0.012$). Cinsiyete göre ÇİÖH alt ölçek puanları karşılaştırıldığında anlamlı farklar bilgisayar ve internet özyeterliliği, öz güdümlü öğrenme ve çevrimiçi iletişim özyeterliliği alt ölçeklerinde bulunmuştur. Erkeklerin bilgisayar ve internet özyeterlilik ile çevrimiçi iletişim özyeterlilik puanları kadınlara göre daha yüksektir ($p=0.007$, $p=0.008$). Kadınların özgüdümlü öğrenme puanları ise erkekler göre daha yüksektir ($p=0.006$).

Öğrencilerin kendine özel ya da kolaylıkla ulaşabileceği bir bilgisayar varlığına göre alt

ölçek puanları değerlendirildiğinde kendine özel ya da kolaylıkla ulaşabileceği bir bilgisayarları olanların özgüdümlü öğrenme dışındaki tüm alt ölçek puanları olmayanlardan yüksektir ($p<0.001$, $p<0.001$, $p<0.001$, $p<0.001$).

2020 yılı Mart ayından önce online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılmış öğrencilerin oranı %16.2 iken, okulların kapanmasından sonra %56.1 olmuştur. Yine 2020 yılı Mart ayından önce onlinekurslara/eğitilmelere/sertifika programlarına katılmış olanlarda her iki ölçeğin altölçekleri birlikte değerlendirildiğinde özgüdümlü öğrenme dışında tüm alt ölçek puanları, katılmamış olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Sırasıyla p değerleri 0.014, 0.019,

0.003, <0.001, <0.001, 0.050, <0.001'dir. COVID sürecinde (okullar kapandıktan sonra) online kurslara/eğitilmelere/sertifika programlara katılım değerlendirildiğinde de katılanların tüm alt ölçek puanları katılmamış olanlardan yüksek bulunmuştur (0.002, 0.008, 0.018, <0.001, <0.001, <0.001, <0.001).

Çalışmamızda kendi kendine öğrenmeye hazırlaş ile çevrimiçi öğrenmeye hazırlaş puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon saptanmıştır (correlation coefficient = 0.635, p<0.0001).

TARTIŞMA

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin mezuniyet öncesi eğitim hedeflerinden biri "Kişisel ve mesleki gelişim için güncel bilgiye ulaşma yollarını ve araçlarını etkin şekilde kullanır ve yaşam boyu öğrenme becerisi kazanır" şeklindedir. Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı olan kendi kendine öğrenmenin uygun ve etkili stratejilerinin üniversite eğitimine uygulanabilmesi için öğrencilerin kendi kendine öğrenme sorumluluğunu almaya ne kadar hazır olduklarının bilinmesi ve bu konudaki farkındalıklarının geliştirilmesi önemlidir.

Hazırlaşunluğun değerlendirilmesi, müfredat geliştirme çalışmaları için değerli veriler sağlamaktadır.

Owen'a göre kendini yönetme hazırlaşunluğun yüksek olan bireyler öğrenme hedeflerini, gerçekleştirecekleri etkinlikleri ve ulaşacakları kaynakları daha etkili bir şekilde seçebilirler (29). Çalışmamızda öğrencilerimizin KKÖH puan ortalaması 163.7±17.4 olarak yüksek düzeyde bulunmuştur. Dünyada tıp öğrencilerinde yapılan çeşitli çalışmalarda bu puanların en düşük 124'le en yüksek 157.8 ±15.8 arasında olduğu görülmektedir (16-21).

Ülkemizde yapılan bir çalışmada ortalama ölçek puanı 153.76 ±11.30'dur (10). Çalışmamızdan elde edilen ortalama değer diğer tüm çalışmalardan yüksektir. Farklı çalışma grupları arasındaki puan farklılıkları, öğrencilerin öğrenme davranışları ve kişisel özelliklerindeki farklılıklara ve ayrıca öğretim/öğrenme

metodolojisindeki ve müfredat tasarımındaki farklılıklara bağlı olabilir.

Yüksek bir hazırlaşunluk puanına rağmen önemli bir başka bulgumuz da öğrencilerimizin %22.0'nın hazırlaşunluk düzeyi için kesim puanı olarak kabul edilen 150 puanın altında olmasıdır. Ülkemizde tıp öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada bu oran %36 bulunmuştur (10). Dünya'da tıp öğrencilerinde aynı ölçek kullanılarak yapılan çalışmalarda çok farklı oranlar bulunmuştur. 150 den az puan alan öğrencilerin oranı, Sitanshu Sekhar Kar'ın çalışmasında yaklaşık %70; Lukas Daniel Leatemala'nın çalışmasında %42.3; Phani Madhavi'nin çalışmasında %64'dür (16,17,21). Abraham RR'nin ve Sudesh Gyawali'nin birinci öğrencilerinde yaptıkları çalışmalarda oranlar %60.2 ve %72.7 olarak tespit edilmiştir (18, 20). Oranımız diğer çalışmalardan düşük bulunmuştur. Yüz elliden az puan alan öğrenciler, çalışmalarının yönetimi, özellikle öğrenme hedeflerinin formüle edilmesi ve sonuçların değerlendirilmesi için eğiticiye bağımlı olmaktadır. Fisher ve arkadaşlarına göre, bu öğrencilere yüksek düzeyde yapılandırılmış durumlarda öğrenme fırsatları verilmezse iyi performans göstermeyebilirler. Öğrencinin kendi kendine öğrenmeyi geliştirmesi için, soru sormayı, yeni bilgileri eleştirel olarak değerlendirmeyi, kendi bilgi ve beceri boşluklarını belirlemeyi bilmesi ve öğrenme süreci ile sonuçlarını eleştirel olarak yansıtmayı içeren becerileri geliştirme ve uygulama fırsatına sahip olması gerekir. Öğretim-öğrenme oturumları sırasında bu öğrencilerin becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için eğitici tarafından özel bir özen gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir (30).

Bu çalışmada KKÖHÖ alt boyutlarından alınan puanlar incelendiğinde öğrencilerin kendini yönetme alt boyutunda 50.1±7.6, öğrenmeye isteklilik alt boyutunda 50.8±5.6 ve kendini kontrol alt boyutunda 62.8±7.0 ortalama puana sahip oldukları belirlenmiştir. Çalışmamızdaki puan ortalamaları diğer çalışmalardan yüksek

bulunmuştur. Tıp öğrencilerinde yapılan diğer çalışmalarda alt boyutlar için elden edilen puanlar Sitanshu Sekhar Kar'ın çalışmasında 38.8 ± 9.8 , 47.3 ± 6.9 , 54.3 ± 10.4 ; Abraham RR'nin çalışmasında 44.75 ± 8.92 , 48.95 ± 9.48 , 57.84 ± 11.88 ; Lukas Daniel Leatemala çalışmasında 45.43 ± 5.06 , 47.80 ± 5.20 ve 57.8 ± 5.56 ; Shankar'ın çalışmasında 48.6 ± 5.6 , 46.9 ± 4.42 ve 57.24 ± 7.95 ; Phani Madhavi çalışmasında 43.81 ± 7.134 , 45.88 ± 6.916 ve 55.26 ± 8.296 dir (16-19,21). Çalışmamızda KKÖH'nun alt boyutları değerlendirildiğinde "isteklilik" alt ölçeğinden alınan puanın en yüksek olduğu bunu sırasıyla "kendini kontrol etme" ve "kendini yönetme" alt ölçeğinin takip ettiği saptanmıştır. Alt ölçekler değerlendirildiğinde öğrencilerimizin en çok zaman yönetimi sorunu olduğu gözlenmektedir (Tablo 5).

Önceki çalışmalar, kendi kendine öğrenmeye hazır olma durumunun, kurumlarda izlenen müfredatın yanı sıra kişisel özelliklere bağlı olduğunu göstermektedir. Karimi öğrenenlerin yaş, cinsiyet ve önceki deneyim gibi özelliklerinin kendi kendine öğrenme için kolaylaştırıcı ya da bir bariyer olabileceğini belirtmiştir (31). Literatürde kendi kendine öğrenme hazırlanışlığını farklı ölçeklerle değerlendiren çalışmalarda kişisel özelliklere göre farklı sonuçlar elde edildiği gözlenmektedir. Bazı çalışmalarda bizim çalışmamızdaki gibi erkeklerle kadınlar arasında hazırlanışlık arasında fark saptanmamışken (14,31-33) bazı çalışmalarda kadınlarda daha yüksek hazırlanışlık puanları saptamıştır (7,17). Bir çalışma da erkeklerde yüksek saptanmıştır (16).

Çalışmamızda sınıf düzeylerine göre KKÖH puanları arasında da fark görülmemektedir. Nadi and Sadjadian'ın tıp ve diş hekimliği öğrencilerindeki çalışması ile Karabulut N'nin hemşirelik öğrencilerindeki çalışmasında da kendi kendine öğrenme üzerinde sınıf düzeyinin etkisi görülmemiştir (7,32). Soliman and Al-Shaikh'in çalışmasında birinci sınıf öğrencilerinin puanlarının daha yüksek olduğu

bulunmuştur (13). Bizim çalışmamızda sınıflara göre toplam KKÖH puanları arasında fark olmasa da alt ölçekler değerlendirildiğinde bir farklılık olduğu görülmektedir. Tek istatistiksel olarak anlamlı fark sınıf düzeylerine göre öğrenme isteği alt ölçeğindedir ($p=0.002$). Birinci sınıfların isteklilik alt ölçeği puanları diğer tüm sınıflardan yüksektir. Bu bulgu Gürçayır'ın çalışmasında da benzerdir (8).

Çevrimiçi öğrenmelerde öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerileri yüz-yüze öğrenme ortamlarından biraz daha önemli olmaktadır. Çalışmamızda kendi kendine öğrenmeye hazırlanışlık ile çevrimiçi öğrenmeye hazırlanışlık arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon saptanmıştır. Teknolojik uygulamalar öğrenenin kendi öğrenme modelinde, istediği yer ve zamanda öğrenme sürecini başlatabilmesi, pratik yapabilmesi ve kendi kendini değerlendirebilmesine fırsat sağlamaktadır (33). Teknolojik uygulamaların artırılması ve tıp fakülteleri bünyelerinde öğrencilere kullanabilecekleri teknolojik ortamların yaratılması teşvik edilmelidir. Şenyuva ve Kaya'nın çalışması hemşirelik öğrencilerinin, kendi kendine öğrenmeye hazır olmalarını geliştirdiği için web tabanlı eğitimden faydalanıldığını gösterilmiştir (2).

Çalışmamızda öğrencilerimizin çevrimiçi öğrenmeye hazırlanışlık puanları 65.4 ± 11.4 dür ve yüksek olarak değerlendirilmiştir. Arzu Devci Topal'ın üniversite öğrencilerinde bu ölçeği kullanarak yaptığı çalışmanın sonucunda da öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazırlanışlık düzeylerinin tüm alt boyutlarda ve toplamda yüksek olduğu; öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır oldukları bulunmuştur. Topal'ın çalışmasında ölçekten alınan puan ortalaması 68 ± 15 olup bizim çalışmamıza benzerdir (34). Topal'ın çalışmasında öğrencilerin alt ölçeklerden aldıkları puanlar bilgisayar ve internet öz yeterliğinde 11.1 ± 3.1 (bizim çalışmamızda 10.8 ± 3.0), özgüdümlü öğrenmede 18.5 ± 4.6 (bizim çalışmamızda 19.8 ± 3.1), öğrenen

kontrolünde 10.8 ± 2.8 (bizim çalışmamızda 10.1 ± 2.7), öğrenme için motivasyonda 16.1 ± 3.6 (bizim çalışmamızda 14.6 ± 3.3) ve çevrimiçi iletişim öz yeterliliğinde 11.4 ± 3.0 (bizim çalışmamızda 10.1 ± 3.1) olarak bulunmuştur (34). Türkiye'nin kuzeydoğu kesiminde orta ölçekli bir üniversitede Tıp Fakültesi'nde İngilizce kursuna devam eden birinci sınıf öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluklarının aynı ölçekle araştırıldığı bir çalışmada katılımcıların bizim çalışmamızda olduğu gibi motive oldukları, çevrimiçi öğrenmeyi benimsemeye hazır görüldükleri ortaya konmuştur (35).

Bu çalışmada erkeklerin bilgisayar ve internet özyeterlik ile çevrimiçi iletişim özyeterlik puanları kadınlara göre daha yüksektir. Kadınların özgüdümlü öğrenme puanları ise erkekler göre daha yüksektir. Üniversite öğrencilerinde yapılan başka bir çalışmada erkek öğrencilerin çevrimiçi iletişim öz yeterliliği boyutunda kız öğrencilere oranla göre daha yüksek düzeyde puan aldığı görülmüştür. Diğer boyutlar açısından cinsiyet bazında farklılık görülmemiştir (36). Ghulam Murtaza Rafique ve arkadaşlarının Pakistan'da yapmış olduğu çalışmada da erkeklerin bilgisayar ve internet özyeterlik ile çevrimiçi iletişim özyeterlik puanları kadınlara göre daha yüksek olarak bulunmuş olup bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir (37).

SONUÇ

Çalışmamızda kendi kendine öğrenmeye hazırbulunuşluk puanları ile çevrimiçi öğrenmeye hazıroluş puanları yüksek bulunmuş; kendi kendine öğrenmeye hazıroluş ile çevrimiçi öğrenmeye hazıroluş arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon saptanmıştır. Kısaca öğrencilerimizin bu tip öğrenmelere hazır oldukları değerlendirilmiştir. Bu yeteneklerini geliştirerek bunu yaşam boyu öğrenmeye dönüştürmelerinin desteklenmesi önemlidir. Merkezi öğrenci olan ve kendi kendine öğrenme

sürecini de dikkate alan ve kendi tecrübeleri ile öğrenmesine izin veren öğretim yöntemlerine eğitim programlarımızda yer vermemiz; eğitim yaklaşımlarından daha aktif ve bağımsız olanlara geçiş için programımızı yeniden gözden geçirmemiz yararlı olacaktır. Ayrıca öğrencilerimize düşük puan aldıkları alanların belirlenerek bu konularda rehberlik edilmesi faydalı olacaktır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma gönüllülük üzerine yapıldığı için örneklem evreni temsil etmeyebilir, bu nedenle bulgular genellenemez. Aynı zamanda ölçekler kendi kendini rapor etme türünden ölçme araçları olduğu için potansiyel bir bias oluşturmaktadır.

KAYNAKLAR

1. Soran H, Akkoyunlu B, Kavak Y. Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğiticilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2006;(30):201–210.
2. Şenyuva E, Kaya H. The correlation Between Self-directed Learning Readiness and Web-based Learning in Nursing Students: A Study Conducted in Turkey. The New Educational Review 2015;41:98-107.
3. Selvi K. Kendi Kendine Öğrenme. Pegem Akademi, Ankara; Şubat 2020 (2. Baskı)
4. Wiley K. Effects of a self-directed learning project and preference for structure on self-directed learning readiness. Nurs. Res. 1983;32:181–185.
5. Eroğlu M, Özbek R. Kendi Kendine Öğrenmeye İlişkin Yapılan Araştırmaların Değerlendirilmesi. International Academic Research Congress 2017 Özet kitabı; s:522-531.
6. Örs M. The Self-Directed Learning Readiness Level of the Undergraduate Students

of Midwife and Nurse in Terms of Sustainability in Nursing and Midwifery Education. *Sustainability* 2018;10(10):3574.

7. Karabulut N, Gürçayır D, Kavuran E, Yaman Y. Hemşirelik Öğrencilerinin Kendi Kendine Öğrenmeye Hazırlaş Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 2015;4(1):1-14.

8. Gürçayır D, Yaman Aktaş Y, Kavuran E, Karabulut N. Evaluation of the self-directed learning readiness of different healthcare profession students in Turkey. *Kontakt* 2019; 21(2):151–156.

9. Doğan P, Tarhan M, Sunal N. Hemşirelik Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri ile Kendi Kendine Öğrenmeye Hazır Oluşluk Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Etkileyen Faktörler. *DEUHFED* 2018;11(3):233-240.

10. Yurdal MO, Gencil İ. The Relationship Between The Attitudes of Medical School Students Towards Problem-Based Learning and Their Self-Directed Learning Readiness. *Eğitimde Kuram ve Uygulama* 2016;12(3): 695-706.

11. Demirören M, Turan S, Öztuna D. Medical students' self-efficacy in problem-based learning and its relationship with self-regulated learning, *Medical Education Online* 2016;21:1, 30049.

12. Toraman Ç, Yurdal MO, Aytuğ Koşan AM, Baş B. The Relationship between Motivational Persistence, Self-Directed Learning Readiness and Achievement Goal Orientations of Medical Students. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2021;20(62):123-138.

13. Soliman M, Al-Shaikh G. Readiness for Self-Directed learning among first year Saudi Medical students: A descriptive study. *Pak J Med Sci.* 2015;31(4):799-802.

14. AlRadini F, Ahmad N, Ejaz Kahloon L, Javid A, Al Zamil N. Measuring Readiness for Self-Directed Learning in Medical Undergraduates. *Adv Med Educ Pract.* 2022;13:449-455.

15. Yang C, Zhu Y, Jiang H, et al Influencing factors of self-directed learning abilities of medical students of mainland China: a cross-sectional study *BMJ Open* 2021;11:e051590.

16. Kar SS, Premarajan KC, Ramalingam A, Iswarya S, Sujiv A, Subitha L. Self-directed learning readiness among fifth semester MBBS students in a teaching institution of South India. *Educ Health (Abingdon)* 2014;27(3):289-92.

17. Leatemala LD, Susilo AP, van Berkel H. Self-directed learning readiness of Asian students: students perspective on a hybrid problem based learning curriculum. *Int J Med Educ.* 2016;7:385-392.

18. Abraham RR, Fisher M, Kamath A, Izzati TA, Nabila S, Atikah NN. Exploring first-year undergraduate medical students' self-directed learning readiness to physiology. *Adv Physiol Educ* 2011;35:393-5.

19. Shankar R, Bajracharya O, Jha N, Gurung SB, Ansari SR, Thapa HS. Change in medical students' readiness for self-directed learning after a partially problem-based learning first year curriculum at the KIST medical college in Lalitpur, Nepal. *Educ Health (Abingdon).* 2011;24(2):552.

20. Gyawali S, Jauhari AC, Ravi Shankar P, Saha A, Ahmad M. Readiness for self directed learning among first semester students of a medical school in Nepal. *J Clin Diagnostic Res.* 2011;5:20–3.

21. Madhavi KVP, Madhavi BD. International Journal of Community Medicine and Public Health 2017; 4(8):2836-2840.

22. Huang, H.M. (2002). Toward Constructivism for Adult Learners in Online Learning Environments. *British Journal of Educational Technology*, 33(1), 27-37
23. İlhan M. Çetin B. Çevrimiçi Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşluk Ölçeği'nin (ÇÖHBÖ) Türkçe Formunun Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama* 2013; 3(2): 73-101.
24. Fisher M, King J, Tague, G. Development of Self-directed Learning Readiness Scale for Nursing Education. *Nurse Education Today* 2001;21:516-525
25. Kocaman, G, Dicle A, Üstün, B, Çimen S. (2006). Kendi Kendine Öğrenmeye Hazıroluş Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. DEÜ 3. Aktif Eğitim Kurultay Kitabı, izmir, 3-4 Haziran, 245-256.
26. Fisher M, King J. (2010) The self-directed learning readiness scale for nursing education revisited: A confirmatory factor analysis, *Nurse Education Today*, 30, pp.44-48.
27. Hung ML, Chou C, Chen CH, Own, ZY. (2010). Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions. *Computers & Education*, 55(3), 1080-1090. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.05.004>
28. Yurdugül H, Sırakaya D. Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim* 2013;38(169): 391-406.
29. Owen TR. Self-directed learning in adulthood: A literature review; US. Department of Education, Morehead State University: Morehead, KY, USA, 2002; pp. 1-5, ISBN:N/A.
30. Kaufman DM. ABC of learning and teaching in medicine: Applying educational theory in practice. *BMJ*. 2003; 326: 213-16.
31. Karimi S (2016). Do learners' characteristics matter? An exploration of mobile-learning adoption in self-directed learning. *Comput Hum Behav* 63: 769-776. DOI: 10.1016/j.chb.2016.06.014.
32. Nadi MA, Sadjadian I (2011). Validation of a Self-directed Learning Readiness Scale for medical and dentistry students. *Iranian J Med Educ* 11(2): 174-182.
33. Hannafin MJ, Land SM. Technology and student-centered learning in higher education: Issues and practices. *Journal of Computing in Higher Education*, 2000;12(1), 3-30. <https://doi.org/10.1007/BF03032712>
34. Topal Deveci A. Examination of University Students' Level of Satisfaction and Readiness for E-Courses and the Relationship between Them. *European Journal of Contemporary Education* 2016; 15(1): 7-23.
35. Kayaoğlu MN. Dağ Akbaş R. Online Learning Readiness: A Case Study in the Field of English for Medical Purposes. *Participatory Educational Research (PER)*, Special Issue 2016-IV;212-220.
36. Sakal M. Çevrimiçi Öğrenmede Öğrencilerin Hazırbulunuşluk Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2017; 18(39); 81-102.
37. Ghulam Murtaza Rafique, Khalid Mahmood , Nosheen Fatima Warraich , Shafiq Ur Rehman. Readiness for Online Learning during COVID-19 pandemic: A survey of Pakistani LIS students *Journal of academic librarianship* 2021 May;47(3):102346. doi: 10.1016/j.acalib.2021.102346. Epub 2021 Mar 1.